

ПЕДАГОГІКА

УДК 373.2.064.1:796.011.3-053.4

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-2-36>

Алла ЗАЛІЗНЯК,

orcid.org/0000-0002-5255-385X

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри дошкільної освіти

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

(Умань, Черкаська область, Україна) *amz423422@gmail.com*

ПЕДАГОГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК УМОВА УСПІШНОЇ СПІВПРАЦІ ВИХОВАТЕЛЯ З БАТЬКАМИ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті предметом розгляду є педагогічне партнерство як умова успішної співпраці вихователя з батьками у фізичному вихованні дошкільників. Зазначено, що педагогічний колектив має координувати роботу сім'ї та закладу дошкільної освіти з фізичного виховання та надавати професійну допомогу батькам у зазначеній діяльності. Метою статті є розкриття сутності педагогічного партнерства вихователів і батьків та напрямів інтеграції педагогічного партнерства щодо фізичного виховання дітей дошкільного віку. Наголошено, що успіх педагогічного партнерства вихователів закладів дошкільної освіти та батьків значною мірою залежить від взаємин, які складаються між педагогами та батьками. Адже контакт вихователів і батьків – крок до взаєморозуміння, до набуття довіри, засвоєння педагогічного досвіду, знань, які вихователі та батьки передають один одному. Байдужість або зневага хоча б однієї з сторін негативно позначається на належному фізичному розвитку та формуванні дитячої особистості. Звернено увагу на те, що зміст педагогічного партнерства вихователя закладу дошкільної освіти з батьками з проблем фізичного виховання включає: вивчення сім'ї; правильний вибір методів і форм роботи з батьками; педагогічну просвіту; залучення батьків до розв'язання питань з фізичного виховання. Підкреслено, що здійснюючи фізичне виховання дітей дошкільного віку, вихователь закладу дошкільної освіти має здійснювати роботу щодо інтеграції педагогічного партнерства з сім'єю за такими напрямками: аналітичний, просвітницько-формуючий, процесуально-активізуючий. Здійснюючи просвітницьку роботу, вихователі мають надавати батькам необхідну професійну допомогу, забезпечувати єдність та погодженість виховних впливів на дитину. Зазначено, що у процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку батьки мають розуміти, що турбота про здоров'я та всесторонній фізичний розвиток дітей має починатися саме з організації здорового способу життя у сім'ї. В подальшому дослідженні планується розгляд методів співробітництва закладу дошкільної освіти з родинами дітей дошкільного віку.

Ключові слова: педагогічне партнерство, вихователі, батьки, діти дошкільного віку, фізичне виховання.

Алла ZALIZNYAK,

orcid.org/0000-0002-5255-385X

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Preschool Education

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

(Uman, Cherkasy region, Ukraine) *amz423422@gmail.com*

PEDAGOGICAL PARTNERSHIP AS A CONDITION FOR SUCCESSFUL COOPERATION OF THE EDUCATOR WITH PARENTS IN THE PHYSICAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

The subject of the article is pedagogical partnership as a condition for successful cooperation between educators and parents in the physical education of preschoolers. The purpose of the article is to reveal the essence of the pedagogical partnership of educators and parents and the directions of integration of the pedagogical partnership regarding the physical education of preschool children. After all, it is possible to properly teach and physically raise children only thanks to the close cooperation of preschool teachers and children's parents. In current conditions, parents pay extremely little attention to the physical education of their own children. It is emphasized that the teaching team should coordinate the work of the family and the preschool education institution in physical education and provide professional assistance to parents in this activity. It is emphasized that the success of the pedagogical partnership of preschool educators and parents, its positive impact on the physical education of preschool children largely depends on the relationship between

teachers and parents. In the process of physical education of children in a preschool education institution, a pedagogical partnership can be traced in the systems: «educator – children», «educator – parents – children» and «parents – children». Attention was drawn to the fact that the content of the pedagogical partnership of the teacher of the preschool education institution with parents on the problems of physical education includes: studying the family; the right choice of methods and forms of working with parents; pedagogical education; involvement of parents in solving physical education issues. The forms of work through which the teacher of a preschool education institution has a pedagogical partnership with parents regarding the physical education of preschool children are defined: collective, individual, group, visual/written and visual-informational. In further research, it is planned to consider the methods of cooperation of the preschool education institution with the families of preschool children.

Key words: pedagogical partnership, educator, parents, preschoolers, physical education.

Постановка проблеми. Педагогічне партнерство педагогів з батьками дітей на сучасному етапі є важливим в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Адже правильно навчити та фізично виховати дітей можна лише завдяки тісній співпраці вихователів закладів дошкільної освіти і батьків дітей. В нинішніх умовах батьки надають надзвичайно мало уваги фізичному вихованню власних дітей. Педагогічний колектив має координувати роботу сім'ї та закладу дошкільної освіти з фізичного виховання та надавати професійну допомогу батькам у зазначеній діяльності. Тому педагогічне партнерство педагогів з батьками має займати чільне місце у виховному та освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Саме педагогічне партнерство у спільній діяльності вихователів закладу дошкільної освіти та батьків забезпечує здійснення фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Аналіз досліджень. Заклад дошкільної освіти має постійно працювати на основі педагогіки партнерства щодо проблеми фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Особливості проблеми фізичного виховання дітей знайшли відображення в дослідженнях Е. Вільчковського, Н. Денисенко, Т. Дмитренко, А. Кенеман, П. Лесгафт, Г. Ляшенко та інших.

Загальну проблему взаємодії батьків дітей та вихователів закладу дошкільної освіти розкрито у дослідженнях: Л. Загик, В. Котирло, Т. Кулікова, С. Ладивір, Т. Маркової, В. Маїшевої, В. Нечаєвої, Л. Островської, Т. Поніманської.

На сучасному етапі означена проблема висвітлено у працях Т. Алексеєнко, Г. Беленької, Н. Бугаєць, М. Касьяненко, Г. Кірієнко, О. Кобилянської, В. Постоного та інших.

Окремі аспекти педагогічного партнерства відображено у працях Ш. Амонашвілі., О. Коханової, С. Максименка, В. Моргуна, Г. Татаринцевої, Н. Шигонської та інших.

Метою статті є розкриття сутності педагогічного партнерства вихователів і батьків та напрями інтеграції педагогічного партнерства щодо фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Успіх педагогічного партнерства вихователів закладів дошкільної освіти та батьків, його позитивний вплив на фізичне виховання дітей дошкільного віку значною мірою залежить від взаємин, які складаються між педагогами та батьками. Адже контакт вихователів і батьків – крок до взаєморозуміння, до набуття довіри, засвоєння педагогічного досвіду, знань, які вихователі та батьки передають один одному. Байдужість або зневага хоча б однієї з сторін негативно позначається на функціонуванні складових педагогічного трикутника «батьки – дитина – вихователі», гальмуватимуть належний фізичний розвиток і формування дитячої особистості.

За тлумаченням педагогічного словника **«інтеграція** (лат. *integratio* – відновлення, заповнення, від ціле – цілий) – об'єднання в ціле раніше різнорідних частин та елементів. Процеси інтеграції можуть мати місце як в рамках вже сформованої системи – в цьому випадку вони ведуть до підвищення рівня її цілісності та організованості, так і при виникненні нової системи з раніше незв'язаних елементів. Частини інтегрованого цілого можуть володіти різним ступенем автономії. Під інтеграцією у широкому сенсі розуміють процес становлення цілісності. Визначення інтеграції як процесу взаємопроникнення означає не розчинення одного в іншому, а їх єдність, тобто збереження взаємодіючих систем і налагодження між ними взаємних контактів. Інтеграцію розглядають також як ієрархічне узагальнення (синтез), об'єднання на різних рівнях (предметний, міжпредметний, психологічний). Стосовно до системи навчання поняття «інтеграція» може приймати два значення: 1) це створення цілісного уявлення про навколишній світ (тут інтеграція розглядається як мета навчання); 2) це знаходження спільної платформи зближення предметних знань (тут інтеграція – засіб навчання). Інтеграція – є процесом внутрішньої взаємодії, взаємопроникнення наукових знань, що представляють навчальні предмети» (Шапран, 2016: 169–170).

Інакше кажучи, поняття «інтеграція» означає єдність та взаємодію, що відіграє вагоме значення в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Інтеграція педагогічного партнерства вихователів закладу дошкільної освіти з батьками передбачає розв'язання таких завдань з фізичного виховання дітей дошкільного віку, як: оздоровчі, освітні, виховні.

Зауважимо, що оздоровчі завдання фізичного виховання спрямовані на охорону життя й зміцнення здоров'я, поліпшення фізичного розвитку і загартування організму дитини. Завдання зміцнення здоров'я визначаються по кожній функціональній системі, зокрема: кістковій, м'язовій, серцево-судинній, дихальній, нервовій, травневій. Також важливим завданням є регулювання маси тіла дітей, підвищення фізичної та розумової працездатності. Задля вирішення оздоровчих завдань доцільно необхідно створювати відповідні умови (раціональне харчування, особиста гігієна, правильний режим праці та побуту), організовувати різні види фізичної діяльності (заняття, ранкова гімнастика, рухливі ігри, фізкультурні хвилинки та паузи, прогулянки та екскурсії за межі закладу дошкільної освіти) та організовувати активний відпочинок дітей (дні здоров'я, фізкультурні свята, вечори відпочинку, розваги, пішохідні переходи, індивідуальна робота з дітьми і заняття з невеликими групами, самостійні заняття фізичними вправами) (Вільчковський, Курок, 2019).

Освітні завдання у процесі фізичного виховання спрямовані на формування рухових навичок і вмінь, розвиток фізичних якостей (спритність, швидкість, рівновага, окомір, гнучкість, витривалість, сила), прищеплення навичок правильної постави, гігієни, освоєння доступних спеціальних знань. Підкреслимо, що саме у процесі фізичного виховання діти здобувають потрібні знання про поведінку тварин, птахів, комах, явища природи та довкілля (Вільчковський, Курок, 2019).

Виховні завдання означеного напрямку спрямовані на виховання позитивних вольових рис характеру (організованість, дисциплінованість, самостійність, активність, рішучість, витримка, наполегливість, сміливість, цілеспрямованість, ініціативність, самовладання); моральних якостей (чесність, чуйність, справедливість, гуманність, чесність, правдивість, почуття товарищескості, взаємодопомоги, дбайливе ставлення до фізкультурного інвентаря, відповідальне ставлення до виконання доручень); виховання позитивних емоцій, які щільно пов'язані з естетичним вихованням (Вільчковський, Курок, 2019). Підкреслимо також, що фізичне виховання багато в чому сприяє розумовому та трудовому вихованню.

У процесі фізичного виховання дітей в закладі дошкільної освіти простежується педагогічне партнерство в системах: «вихователь – діти», «вихователь – батьки – діти», «батьки – діти», в яких дорослі мають керуватися такими принципами, як:

- любов і вимогливість до дітей;
- розумна відповідальність;
- батьківське управління без надмірного тиску на особистість дитини;
- справедливі рішення.

Саме в таких педагогічних системах, як «вихователь – батьки – діти» та «вихователь – батьки» доцільно здійснювати просвітницьку роботу з батьками та надавати їм необхідну професійно-педагогічну допомогу, забезпечувати єдність і погодженість виховних впливів на дитину; формувати у батьків педагогічно доцільну виховну позицію; створювати умови для фізичного виховання дітей.

Зміст педагогічного партнерства вихователя закладу дошкільної освіти з батьками з проблем фізичного виховання включає:

- вивчення сім'ї;
- правильний вибір методів і форм роботи з батьками;
- педагогічну просвіту;
- залучення батьків до розв'язання конкретних питань з фізичного виховання.

У процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку батьки мають розуміти, що турбота про здоров'я та всесторонній фізичний розвиток дітей має починатися саме з організації здорового способу життя у сім'ї, що включає:

- раціональне харчування, яке визначається калорійністю їжі, правильним хімічним складом її, різноманітністю та режимом;
- систематичне використання фізичних вправ, які доцільно широко використовувати у різноманітних організаційних формах (ранкова гімнастика, заняття з фізичної культури, рухливі ігри тощо);
- застосування загартовуючих процедур, що будується на раціональному використанні природних факторів (повітря, сонце, вода);
- негативне ставлення до шкідливих звичок (куріння, вживання алкоголю, лихослів'я);
- позитивний психологічний клімат в сім'ї;
- повага один до одного;
- посилення трудова діяльність дитини.

Слід зазначити, що дедалі більше зростає роль сім'ї у вихованні дітей, і, зокрема, у фізичному вихованні, порівняно із соціальними інститутами. Проте, слід зазначити, що не всі батьки вміють виховувати та розвивати власну дитину. Причини різні:

- одні батьки не хочуть займатися вихованням своєї дитини, знімаючи при цьому з себе відповідальність за фізичне виховання дітей в сім'ї;
- інші не знають і не вміють виховувати;
- треті вважають, що вихованням мають займатися вихователі закладів дошкільної освіти і не розуміють навіщо це потрібно.

Для успішного фізичного виховання дітей батьки мають оволодіти цілим комплексом знань, умінь і навичок, які дозволять їм найбільш ефективно виконувати свою головну батьківську функцію – виховання здорової дитини.

У Законі України «Про дошкільну освіту», зокрема у статтях 8, 36 йдеться про підвищення якісного рівня освітньо-виховної роботи з дітьми у тісній співдружності з батьками (Закон України, 2001).

Здійснюючи фізичне виховання дітей дошкільного віку, вихователь закладу дошкільної освіти має здійснювати роботу щодо інтеграції педагогічного партнерства з сім'єю за такими напрямками:

- аналітичний, що характеризується вивченням можливостей сім'ї для участі у фізичному вихованні дітей дошкільного віку;
- просвітницько-формулюючий – спрямований на підвищення педагогічної освіти батьків;
- процесуально-активізуючий – полягає у необхідності залучення батьків до педагогічного партнерства з вихователями, дітьми.

Аналітичний напрям інтеграції педагогічного партнерства вихователя з сім'єю включає «знати сім'ю» для того, щоб уміти оцінити характер впливу на особистість дитини зі сторони усіх членів сім'ї, виявити тенденції розвитку дитини, визначити позитивні сторони сімейного фізичного виховання, знайти психолого-педагогічні основи контакту з батьками вихованців. При вивченні виховного потенціалу сім'ї доцільно використовувати комплекс прийомів і методів (спостереження, анкета, тести, інтерв'ю, бесіда з батьками і дітьми, опитування, метод вивчення документів тощо).

Просвітницько-формулюючий напрям інтеграції педагогічного партнерства вихователя з сім'єю передбачає пошук нових, оптимальних форм і методів взаємодії з батьками. Адже заклад дошкільної освіти є найпершим суспільним середовищем для дітей, що забезпечує всесторонній розвиток, сприяє набуттю життєвого досвіду, стає посередником між сім'єю та довкіллям. Проте, як засвідчує практика, сімейне виховання має ряд педагогічних проблем. Їх вирішення потребує спеціальної підготовки батьків, кваліфікованої допомоги фахівців та наукового забезпечення на теоретичному і практичному рівнях.

Підкреслимо, що виховання дітей – велике людське щастя і важка клопітка праця. Педагогічне партнерство закладу дошкільної освіти та

сім'ї має носити доброзичливий характер. Варто виокремити психолого-педагогічну основу використання різноманітних форм і методів просвітницької роботи серед батьків:

1. Сприяння зміцненню та підвищенню авторитету батьків. Зазначимо, що авторитет не є спеціальним талантом, він повинен бути у самих батьків, їх повсякденному житті. Відповідно взаємини між батьками і дітьми мають бути природними, людськими. Вихователі повинні допомагати батькам розібратися в ролі авторитету та власного прикладу, показати негативність таких фальшивих авторитетів, як авторитет придушення, віддалі, чванства, резонерства, педантизму, підкупу тощо. Сутність вищевказаних авторитетів розкрито у книзі А. Макаренка «Книга для батьків» (Макаренко, 1980). Підкреслимо, що у відношеннях до батьків неможливі категоричні вимоги, які сприятимуть утворенню психологічних бар'єрів та роздратування. Єдина правильна форма взаємин – взаємна повага, обмін думками.

2. Педагогічне партнерство вихователя з батьками включає вміння спілкуватися, домагатися взаєморозуміння, знати психологічні особливості дошкільників, їх батьків. Проте, не можна говорити батькам лише про негативні риси дітей. Таке спілкування сприятиме загостренню взаємин з батьками та створенню конфліктної ситуації.

3. Вагомою якістю у вихованні дітей є такт, що розглядається нами як вміння у кожному конкретному випадку спілкування знайти найбільш доцільну, правильну і ефективну лінію поведінки. Зазначимо, що педагогічний такт вихователя – почуття міри у взаєминах з батьками та вихованцями. Усі знання про сім'ю вихователь звертає на надання допомоги батькам у фізичному вихованні їхніх дітей.

4. Підвищення педагогічної грамотності батьків, використання їх можливостей і активності у фізичному вихованні дитини дошкільного віку.

5. Життєстверджувальний настрій у вирішенні проблем фізичного виховання та позитивні вольові якості дитини.

Зазначимо, що педагогічна культура завжди була й залишається невід'ємною часткою виховного процесу у сім'ї. Педагогічне партнерство вихователя закладу дошкільної освіти з батьками щодо фізичного виховання дітей дошкільного віку має здійснюватись через такі форми роботи:

- *колективні* (батьківські збори, конференції, зустрічі з батьками, тематичні зустрічі за «круглим столом», лекції, вечори запитань і відповідей, засідання батьківського комітету, дні відкритих дверей, створення групи батьків-порадників, спільні свята, спортивні змагання, відпочинок у вихідні дні тощо),

– *індивідуальні* (вступне анкетування, попередні візити батьків з дітьми до закладу дошкільної освіти, консультації, відвідування педагогами своїх вихованців удома, телефонний зв'язок, бесіди тощо),

– *групові* (консультації, клуби взаємодопомоги, гуртки за інтересами, зустрічі з цікавими людьми, семінари-практикуми, школа молодих батьків),

– *наочно-письмові* (батьківські куточки, тематичні стенди, ширмочки, планшети, дошка оголошень, інформаційні листки, анкетування, скринька пропозицій, неформальні листи, педагогічні газети, педагогічна бібліотека) та

– *наочно-інформаційні* (виставки дитячих робіт, магнітофонні записи бесід з дошкільниками, відеофрагменти організації різних видів діяльності, реклама книг, публікацій у періодичних виданнях, в системі Інтернет з проблем сімейного виховання).

Мета процесуально-активізуючого напрямку інтеграції педагогічного партнерства вихователя з сім'єю полягає в залученні батьків до освітнього процесу з дітьми. При цьому слід пам'ятати, що батьки виступають не просто як експерти чи спостерігачі роботи педагогів, вони є рівноправними партнерами і союзниками. Важливим аспектом означеного напрямку інтеграції педагогічного партнерства вихователя з батьками дітей дошкільного віку є нетрадиційні форми роботи: родинні фізкультурні свята та дозвілля, ділові ігри, зустрічі на педагогічних посиденьках, трудовий десант, художня майстерня, педагогічна газета тощо.

На закінчення зазначимо, що всі три напрямки інтеграції педагогічного партнерства вихователя з сім'єю взаємопов'язані, взаємообумовлені, багатофункціональні за метою, змістом та формами організації залучення батьків до педагогічної діяльності. Під час їх реалізації вирішуються такі завдання:

- 1) вивчення сім'ї;
- 2) підвищення педагогічної культури батьків;

3) активне залучення до педагогічного партнерства сім'ї і закладу дошкільної освіти.

Зазначимо, що зміст всіх напрямків інтеграції педагогічного партнерства вихователя з батьками повинен плануватися і здійснюватися, враховуючи проблеми фізичного виховання:

– визначення завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку;

– усвідомлення вихователями і батьками досягнення головної мети закладу дошкільної освіти та сім'ї: зміцнення здоров'я та загартування організму дитини; формування у неї рухових навичок і розвиток фізичних якостей; виховання позитивних моральних і вольових рис характеру та культурно-гігієнічних навичок; виховання звички щодня виконувати фізичні вправи, що означає виховання всебічно здорової дитини.

– здійснення індивідуального підходу до батьків, враховуючи їхній досвід сімейного виховання, педагогічної культури, професійної діяльності;

– застосування індивідуального підходу до дітей з метою застосування відповідного фізичного навантаження.

Висновки. Таким чином, педагогічне партнерство вихователя з батьками є вагомим умовою взаємодії щодо успішного фізичного виховання дітей дошкільного віку. Значну роль у пропаганді тісних контактів між закладом дошкільної освіти та сім'єю відіграє саме педагог, який веде постійно роз'яснювальну роботу з батьками дітей дошкільного закладу щодо організації правильного режиму дня дитини, раціонального харчування, формування правильної постави, загартування дитячого організму, дотримання санітарно-гігієнічних вимог у сім'ї, форм фізичної культури з дитиною дошкільного віку.

В подальшому дослідженні планується розгляд методів співробітництва закладу дошкільної освіти з родинами дітей дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2019. 428 с.
2. Закон України «Про дошкільну освіту». Київ, 2001. 55 с.
3. Макаренко А. С. Книга для батьків. Київ : Радянська школа, 1980. 327 с.
4. Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М., 2016. 473 с.

REFERENCES

1. Vilchkovskiy E. S., Kurok O. I. (2004). Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnoho viku: navchalnyi posibnyk. [Theory and methodology of physical education of preschool children: a textbook] Sumy : Universytetska knyha [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu». (2001). [The Law of Ukraine "On Preschool Education"] Kyiv : Redaktsiia zhurnalu "Doshkilne vykhovannia". 55 s. [in Ukrainian].
3. Makarenko A. S. (1980). Knyha dlia batkiv. [The book for are parents] Kyiv: Radianska Shkola [in Ukrainian].
4. Suchasnyi psykholoho-pedahohichniy slovnyk. O. I. Shapran. (2016). [Modern psychological and pedagogical dictionary] Pereiaslav-Khmelnytskyi : Dombrovska Ya. M. [in Ukrainian].